

KLINIKA REUMATOLOGII I UKŁADOWYCH CHOROÓB TKANKI ŁĄCZNEJ

Kierownik: prof. dr hab. n. med. Sławomir Jeka

tel. 52 36 55 531 -Sekretariat, e-mail: reumatologia@biziel.pl

Szpital Uniwersytecki nr 2 im. dr. Jana Bizuela w Bydgoszczy, ul. Ujejskiego 75 85-168 Bydgoszcz

Bydgoszcz, dnia 11.12.2024

prof. dr hab. n. med. Sławomir Jeka

Katedra Reumatologii i Układowych Chorób Tkanki Łącznej

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Wydział Nauk o Zdrowiu

Collegium Medicum w Bydgoszczy

RECENZJA

rozprawy doktorskiej lek. med. Katarzyny Helon pt. „Spondyloartropatia osiowa wśród pacjentów hospitalizowanych w Polsce w latach 2011 – 2020”

Spondyloartropatie zapalne (ang. Spondyloarthritis- SpA) stanowią szeroką grupę chorób, w przebiegu których najbardziej charakterystycznym objawem jest zapalenie stawów krzyżowo-biodrowych i stawów kręgosłupa. Do spondyloartropatii zapalnych zalicza się radiologiczną osiową postać SpA (ang. radiological axial spondyloarthritis - r-ax SpA), czyli zeszywniające zapalenie stawów (ZZSK), postać nieradiograficzną postać osiowa SpA (ang.non-radiological axial spondyloarthritis - nr-axSpA), łuszczycowe zapalenie stawów (ŁZS), reaktywne zapalenie stawów, artropatie zapalne jelit, młodzieńczą SpA, SpA nie zróżnicowane. W ich przebiegu może dojść również do zapalenia przyczepów ścięgniastych więzadeł czy asymetrycznego zapalenia stawów obwodowych, zapalenia błony naczyniowej oka (uveitis) oraz rozwoju chorób współistniejących np. osteoporozy i depresji. Zmiany w układzie mięśniowo-szkieletowym w przebiegu spondyloartropatii prowadzą do obniżenia sprawności fizycznej, zmiany postawy czy również zmian wielonarządowych. W efekcie obniża się jakość życia pacjentów i skraca średni czas życia.

SpA dotyczą stosunkowo niewielkiego odsetka populacji ogólnej – jest to około 1%. Jednak ze względu na to, że stanowią one grupę chorób przewlekłych, to z punktu widzenia

KLINIKA REUMATOLOGII I UKŁADOWYCH CHOROÓB TKANKI ŁĄCZNEJ

Kierownik: prof. dr hab. n. med. Sławomir Jeka

tel. 52 36 55 531 -Sekretariat, e-mail: reumatologia@biziel.pl

Szpital Uniwersytecki nr 2 im. dr. Jana Bizuela w Bydgoszczy, ul. Ujejskiego 75 85-168 Bydgoszcz

socjoekonomii stanowią poważny problem. Chorzy na SpA są częściej hospitalizowani niż populacja ogólna, co ma negatywny wpływ zarówno na ich aktywność zawodową jak i społeczną, co w efekcie powoduje znaczący spadek jakości życia.

W ujęciu pojedynczego szpitala, nawet z dużym oddziałem reumatologii, liczba pacjentów jest stosunkowo nieduża ze względu na niewielką częstość występowania SpA. Jednak w skali makro liczba pacjentów i związane z tym koszty leczenia zarówno bezpośrednie jak i pośrednie nie są już nieistotne z punktu widzenia ochrony zdrowia. Z tego względu konieczne jest przyjrzenie się chorobom z grupy SpA w skali całego kraju a nie pojedynczej jednostki. Dopiero ocena zagadnienia na dużej grupie badanej pozwala wyciągnąć istotne wnioski.

Z tego względu rozprawa doktorska lek. med. Katarzyny Helon porusza temat w sposób, który jest istotny nie tylko ze względu na swoją wartość naukową, ale przede wszystkim ze względu na to, że jest to duże opracowanie statystyczne – spojrzenie na zagadnienie SpA w skali makro.

Recenzowana rozprawa doktorska liczy 123 stron, co stanowi odpowiednią objętość dla tego rodzaju pracy. Ma ona właściwy układ dla rozpraw doktorskich – wstęp, podstawy teoretyczne, cel pracy, materiały i metody, wyniki, dyskusję oraz bibliografię i streszczenia w języku polskim i angielskim. Dodatkowo praca zawiera również spis rycin i tabel. Do pracy została również dołączona kopia zgody komisji bioetycznej.

W rozprawie doktorskiej jest w sumie 17 rycin i 30 tabel, natomiast na obszerną bibliografię składa się aż 111 pozycji.

Wstęp do pracy, czyli podstawy teoretyczne, zostały przez Doktorantkę przedstawione w sposób niezwykle zwięzły. Na 15 stronach została przedstawiona epidemiologia, objawy, kryteria rozpoznania jak i leczenie SpA. Doktorantka ograniczyła się do podstawowych niezbędnych informacji w tematyce spondyloartropatii co w przypadku rozprawy doktorskiej nie traktuję tego jako błąd. W rzeczywistości jest to praca odtwórcza i w tym wypadku takie potraktowanie tematu, szczególnie przy właściwym doborze treści należy uznać za właściwe. Na uwagę zasługuje fakt, że bibliografia w tej części rozprawy jest aktualna i znaczna część prac, które cytuje Doktorantka została napisana po 2010 roku.

KLINIKA REUMATOLOGII I UKŁADOWYCH CHOROÓB TKANKI ŁĄCZNEJ

Kierownik: prof. dr hab. n. med. Sławomir Jeka

tel. 52 36 55 531 -Sekretariat, e-mail: reumatologia@bizei.pl

Szpital Uniwersytecki nr 2 im. dr. Jana Bizuela w Bydgoszczy, ul. Ujejskiego 75 85-168 Bydgoszcz

W przypadku leczenia SpA w pracy podane są współczesne terapie – takie jak inhibitory czynnika martwicy nowotworów, interleukin oraz kinaz janusowych. Z punktu widzenia praktyki klinicznej jest to istotne, że nawet w tak krótkiej części teoretycznej przedstawiona wiedza jest aktualna. Dobór treści w tej części pracy świadczy o dużej wiedzy praktycznej, jaką posiada Doktorantka.

Praca pod względem postawionych przed nią celów była złożona. Doktorantka jako główny cel pracy wyznaczała ocenę zróżnicowania regionalnego i trendu czasowego hospitalizacji chorych na ZZSK z uwzględnieniem płci, wieku, czasu oczekiwania na hospitalizację, długości hospitalizacji oraz analiza częstości występowania chorób współistniejących. Dodatkowo zostało przedstawionych, aż 11 celów szczegółowych.

W części materiały i metody Doktorantka w sposób wyczerpujący omówiła sposób uzyskania danych. Dane wykorzystane przez Doktorantkę zostały uzyskane z Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny (NIZP-PZH) z okresu 2011-2020. W pracy przeanalizowano aż 53 tysiące przypadków hospitalizacji. Biorąc pod uwagę stosunkowo niską częstość występowania choroby, jest to niezwykle duża liczba. Z jednej strony świadczy to o pozyskaniu niezwykle wiarygodnych danych do analizy, a z drugiej strony świadczy to również o dużym zaangażowaniu, które było konieczne zarówno do pozyskania jak i przeanalizowania uzyskanych danych.

Doktorantka szczegółowo opisała grupę badaną oraz kryteria włączenia. Przedstawiła również dokładnie narzędzia statystyczne wykorzystane do analizy uzyskanych danych.

Wyniki uzyskane z analizy zebranych danych zostały przedstawione w sposób prawidłowy i przejrzysty. Do prezentacji wyników zostały wykorzystane zarówno tabele jak i wykresy. Dane zostały przeanalizowane w sposób właściwy do postawionych przed rozprawą celów. Należy podkreślić, że w wynikach doktorantka wykazała się dyscypliną i znajomością tematu, który podjęła. Tak duży zbiór danych może być analizowany na szereg różnych sposobów, a Doktorantce udało się utrzymać analizę w kierunku zgodnym z celami pracy.

Niezwykle ważną część rozprawy doktorskiej w opinii Recenzenta stanowi dyskusja – analiza uzyskanych w badaniu wyników i odniesienie ich do aktualnej wiedzy w danej dziedzinie. W tej części Doktorantka również wykazała się umiejętnością prowadzenia badań naukowych.

KLINIKA REUMATOLOGII I UKŁADOWYCH CHOROÓB TKANKI ŁĄCZNEJ

Kierownik: prof. dr hab. n. med. Sławomir Jeka

tel. 52 36 55 531 - Sekretariat, e-mail: reumatologia@biziel.pl

Szpital Uniwersytecki nr 2 im. dr. Jana Bizuela w Bydgoszczy, ul. Ujejskiego 75 85-168 Bydgoszcz

Przeprowadzona przez nią dyskusja jest bardzo dobrze oparta o wykonaną analizę danych i również wpisuje się w cele postawione przed rozprawą doktorską. Również w tym rozdziale Doktorantka odwołuje się do nowych prac z danej dziedziny. Jest to szczególnie ważne biorąc pod uwagę, jak dynamicznie zmieniało się oblicze reumatologii w ostatnich trzech dekadach.

Podsumowując, rozprawa doktorska złożona przez lek. Katarzynę Helon jest niezwykle wartościową pracą. Co prawda nie przedstawia ona nowych metod badawczych, ale nie każda rozprawa doktorska musi być pracą oryginalną – pracą badawczą. Opracowanie i analiza bardzo dużego zbioru danych stanowi wyzwanie samo w sobie, a jednocześnie pozwala spojrzeć na problem z szerokiej perspektywy. Należy dostrzec wartość wniosków wyciągniętych z obserwacji ponad 50 tysięcy przypadków.

Doktorantka wykazała się w pracy wiedzą teoretyczną, umiejętnością selekcji najważniejszych informacji – raz jeszcze warto podkreślić krótki wstęp, który w rozprawach doktorskich jest w rzeczywistości pracą odtwórczą. Pokazała również umiejętność pozyskiwania danych i ich analizy, co jest podstawą pracy badawczej. Całość została poparta aktualną i wartościową bibliografią.

Niestety, Doktorantka nie ustrzegła się szeregu błędów w swojej pracy. Są to błędy związane z samym przygotowaniem pracy. W opinii Recenzenta dobrze, że zdarzyły się one jeszcze przed publikacją doktoratu. Współczesna nauka wymaga również doskonałej edycji pracy i brak staranności w tym względzie może utrudnić w przyszłości publikowanie prac o dużej wartości naukowej. Staranność na tym etapie jest równie ważna jak przy samym wykonaniu pracy naukowej.

Wśród błędów, poza typowymi „literówkami”, chciałbym zwrócić uwagę na brak konsekwencji w wykazie stosowanych skrótów - raz jest używane terminologia anglojęzyczna, raz skrót anglojęzyczny jest rozwijany tylko w języku polskim. Rozwinięcie skrótu, o ile to możliwe zawsze powinno być wykonane w języku polskim i angielskim. W przypadku odczynu Biernackiego - występuje często spotykany błąd wynikający z autokorekty edytora - po OB pojawia się kropka. Dodatkowo widoczny jest brak konsekwencji w wykorzystywaniu skrótów - raz wykorzystywane są polskie np. ZZSK a raz angielskie np. MRI. W tym drugim wypadku jak najbardziej można używać polską

KLINIKA REUMATOLOGII I UKŁADOWYCH CHOROÓB TKANKI ŁĄCZNEJ

Kierownik: prof. dr hab. n. med. Sławomir Jeka

tel. 52 36 55 531 - Sekretariat, e-mail: reumatologia@biziel.pl

Szpital Uniwersytecki nr 2 im. dr. Jana Bizuela w Bydgoszczy, ul. Ujejskiego 75 85-168 Bydgoszcz

nomenklaturę, czyli RM. Tabela 1 na stronie 17 nie ma podpisu - jest on zawarty w tabeli. Podpis w przypadku ryciny 3 znajduje się częściowo nad ryciną, co jest ewidentnie wynikiem niedopatrzenia przy składaniu tekstu. Ponad to również numeracja samych rozdziałów nie jest czytelna - tytuły rozdziałów i podrozdziałów zlewają się z tekstem.

Przedstawione niedociągnięcia dotyczą strony edytorskiej pracy. Niefortunnie krytyczne uwagi dotyczące rozprawy doktorskiej są przedstawione na koniec recenzji, co może zaburzyć obraz recenzowanej pracy. Z tego względu chciałbym na koniec podkreślić, że sama praca jest niezwykle wartościowa i porusza istotne zagadnienia. Uwagi krytyczne na koniec rzutują jedynie na brak poświęcania uwagi właściwej prezentacji własnego badania.

Ostatecznie, rozprawę doktorską lek. Katarzyny Helon oceniam pozytywnie i ze względu na całokształt przedstawionej dysertacji oraz ogromny wkład przy analizie ponad 53 tysięcy przypadków wnoszę o jej wyróżnienie. Praca spełnia wymogi ustawowe stawiane rozprawom na stopień naukowy doktora nauk medycznych. Wnoszę o dopuszczenie Kandydatki przez Narodowy Instytut Geriatrii, Reumatologii i Rehabilitacji im. Prof. dr hab. n.med Eleonory Reicher do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

KIEROWNIK
Kliniki Reumatologii
i Układowych Chorób Tkanki Łącznej
prof. dr hab. n. med. Sławomir Jeka
specjalista reumatolog
7776127